

Uniunea Europeană

La baza actului de naștere a Comunităților Europene stă declarația din 9 mai 1950 a ministrului francez de externe Robert Schuman ²⁶.

Uniunea Europeană (UE) este o familie de țări europene democratice, angajate într-un amplu proces de colaborare pentru pace și prosperitate. Deși nu este un stat și nu își propune să înlocuiască statele existente, UE este mai mult decât o organizație internațională. Astfel, statele membre au înființat instituții europene comune cărora le-a fost treptat delegată o parte a suveranității naționale, astfel încât, deciziile în anumite probleme de interes comun să fie luate în mod democratic la nivel european. Această punere în comun a unor aspecte ale suveranității se numește „integrare europeană”. Integrarea europeană își are rădăcinile în perioada ce a urmat celui de-al Doilea Război Mondial, ea fiind propusă pentru a preveni nerepetarea unor conflicte violente și a promova libertatea și prosperitatea pe continentul nostru.

Prezentare generală

UE este forma cea mai actuală a constituției comunitare²⁷, care a început cu mai bine de jumătate de secol în urmă, inițial sub forma organizațiilor de cooperare (inițial în domeniul politic și al apărării și apoi

---

²⁶ Planul Schuman era conceput pentru a evita o nouă conflagrație mondială, instituindu-se controlul internațional asupra industriei de armament, printr-un tratat inviolabil. Planul a fost acceptat de Germania, Italia, Belgia, Olanda, Luxembourg;

²⁷ Augustin Fuerea, *Instituțiile UE*, Editura Universul Juridic, București, 2002, p.28.

în materie economică) pentru ca în final , Constituția UE să consfințească, prin cei trei piloni ai ei viitorul european .

Primul pilon constituie forma cea mai avansată a comunitarismului²⁸ , cel de-al doilea definește instrumentul politicii externe și de securitate comună, iar cel de-al treilea, cooperarea în domeniul poliției și cel judiciar, ambele vizând construcția unei acțiuni comune în domeniul prevenirii și luptei împotriva criminalității ,a rasismului ,xenofobiei, creându-se, în acest fel , spațiul de siguranță și libertate pentru toți "*eurocetățenii*".

Misiunea UE este de a organiza relațiile dintre statele membre și între popoarele acestora, într-o manieră coerentă, având drept suport principiul solidarității.

1. Obiectivele UE

- ♦ Promovarea progresului economic și social;
- ♦ Afirmarea identității UE pe scena internațională (prin ajutor umanitar pentru țările nemembre, o politică externă și de securitate comună, implicare în soluționarea crizelor internaționale și poziții comune în cadrul organizațiilor internaționale);
- ♦ Instituirea cetățeniei europene (care nu înlocuiește cetățenia națională ci o completează prin adăugarea unor drepturi civile și politice de nivel european);
- ♦ Dezvoltarea unei zone de libertate, securitate și justiție;
- ♦ Consolidarea și dezvoltarea acquis-ului comunitar (prevederile tratatelor, legislației și normelor adoptate de instituțiile europene)

---

²⁸ Ibidem, p.29

UE are în prezent 25 de state membre, o populație de 460 milioane de locuitori și se pregătește pentru cea de-a șasea extindere.

2. Etapele extinderii UE

1951 – șase țări fondatoare: *Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg, Olanda*

1973 – aderă: *Danemarca, Irlanda, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord*

1981 – aderă *Grecia*

1986 – aderă *Spania și Portugalia*

1995 – aderă *Austria, Finlanda, Suedia*

2004 – aderă 10 țări: *Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria*

2007- aderarea *Romaniei și Bulgariei*

3. Tratatul ce stau la baza UE

1. 1951 - Tratatul de instituire a Comunității Economice a Cărbunelui și Oțelului
2. 1957 - Tratatul de la Roma, de instituire a Comunității Economice Europene și a Comunității Europene a Energiei Atomice
3. 1992 - Tratatul de la Maastricht, ce constituie Uniunea Europeană. În urma semnării Tratatului, la 7 februarie 1992 se creează un ansamblu de trei piloni: *Comunitatea Europeană, Politica externă și de securitate comună (PESC) și Cooperarea în domeniile justiției și afacerilor externe (JAI)*
4. 1997 - Tratatul de la Amsterdam, conferă UE noi competențe și arii de responsabilitate

5. 2001 - Tratatul de la Nisa, definește modalitățile de reformare a instituțiilor europene în vederea extinderii spre est.
6. 2004 –Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa

4. Simbolurile UE

Steagul UE : Steagul cu 12 stele galbene poziționate în cerc pe fond albastru a fost inițial adoptat de Consiliul Europei ca simbol, iar, din 1985, a fost preluat și de CEE.

Imnul -Oda bucuriei, ultima parte a Simfoniei a IX-a de Beethoven este imnul oficial atât al Consiliului Europei, cât și al UE.

Moneda EURO : A fost lansată în circulație în 2001 și este moneda oficială în 13 dintre statele membre ale UE. Țările recent admise în UE vor adopta și ele Euro ca monedă oficială în următorii ani.

Ziua Europei – 9 Mai : Robert Schumann, ministrul de externe francez lansează ideea cooperării economice europene ca o modalitate de a preveni repetarea conflictelor sângeroase pe continent.

Instituțiile Uniunii Europene

UE are cinci instituții principale:

- 1.Consiliul Uniunii Europene - reprezintă guvernele statelor membre
- 2.Parlamentul European - reprezintă cetățenii UE (sediul la Strasbourg, comisii la Bruxelles, secretariat la Luxemburg)
- 3.Comisia Europeană – executivul UE (sediul la Bruxelles)
- Curtea Europeană de Justiție – asigură aplicarea dreptului comunitar (sediul la Luxemburg)
- 4.Curtea Europeană de Conturi controlează executarea bugetului

UE(sediul la Luxembourg, birou la Bruxelles)

Lor li se alătură un număr mare de alte instituții și agenții ale UE,
între care:

5.Comitetul European Economic și Social - reprezintă opiniile societății civile europene organizate în probleme economice și de ordin social

6.Comitetul Regiunilor - reprezintă opiniile autorităților locale și regionale

Banca Centrală Europeană - gestionează politica monetară a Euro (sediul la Frankfurt)

1. Mediatorul European (European Ombudsman) – se ocupă de plângerile cetățenilor în legătură cu oricare dintre structurile și instituțiile UE
2. Banca Europeană de Investiții – ajută la atingerea obiectivelor UE prin finanțarea unor proiecte de investiții

1.Consiliul Uniunii Europene este organismul principal de decizie al UE, având și o funcție legislativă. Președinția Consiliului este asigurată prin rotație de statele membre pentru un mandat de șase luni. Consiliul European, format din șefii de state membre ale UE se întrunește de două ori pe an, în țara care asigură președinția, și este cel care definește orientările politice generale al UE. Ia decizii în sfera inițiativelor politice majore, cum ar fi adaptarea de orientări politice comune, contribuie la rezolvarea problemelor majore blocate la nivel ministerial, joacă un rol esențial în soluționarea unor probleme curente din viața internațională prin Politica Externă și de Securitate Comuna(PESC).

Consiliul European are în principal *funcția de arhitect al evoluției instituționale a construcției europene*, toate deciziile importante fiind luate sub impulsul lui, *funcția de stabilire a orientărilor generale în materie a politicii economice și sociale, precum și în domeniul politicii externe, funcția de decizie la cel mai înalt nivel a problemelor care apar în domeniul economic, social, financiar și al politicii externe. Actele Consiliului European nu intră în competența Curții de Justiție.*

2.Parlamentul European reprezintă, în viziunea Tratatului de la Roma, din 1957, "popoarele statelor reunite în cadrul Uniunii Europene". Primele alegeri directe pentru Parlamentul European au avut loc în iunie 1979. Prin Tratatul de la Nisa, intrat în vigoare la 1 februarie 2003, s-a stabilit un număr maxim de 732 de membri ai Parlamentului. Conform recent adoptatei Constituții Europene, el a fost mărit la 750. Numărul de mandate este repartizat pe țări, funcție de mărimea acestora. România are prevăzut, conform noii Constituții Europene, un număr de 35 de parlamentari.

Legitimată prin vot universal direct și ales pentru un mandat de 5 ani, Parlamentul European și-a sporit continuu influența și puterea. Tratatul de la Maastricht, din 1992, și cel de la Amsterdam, din 1997, au condus la transformarea Parlamentului European dintr-un organism pur consultativ într-un parlament cu puteri legislative similare celor exercitate de parlamentele naționale. Parlamentul European este singura instituție Comunitară ale cărei ședințe și deliberări sunt publice. Dezbaterile, avizele și rezoluțiile acestuia sunt publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

Președintele reprezintă Parlamentul la evenimentele cu caracter oficial și în relațiile internaționale, prezidează sesiunile plenare ale Parlamentului precum și întâlnirile Biroului și ale Conferinței Președinților. Biroul este

organul de reglementare în ale cărui atribuții intră bugetul Parlamentului, problemele administrative, organizatorice și de personal. Conferința Președinților reunește Președintele Parlamentului și președinții grupărilor politice și este organul politic al Parlamentului. Conferința Președinților stabilește ordinea de zi a ședințelor plenare, fixează calendarul activităților desfășurate de organismele parlamentare și stabilește competențele comisiilor și delegațiilor parlamentare, precum și numărul membrilor acestora. Parlamentul actual a fost constituit în urma alegerilor din iunie 2004. În prezent există 8 grupuri parlamentare, reflectând diferite orientări politice: Partidul Popular European și Democrații Europeni, Socialiștii Europeni, Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa, Verzii/Alianța Liberă Europeană, Stânga Unită Europeană – Stânga Verde Nordică, Grupul Independență/Democrație, Uniunea pentru Europa Națiunilor și independenții.

Parlamentul are trei funcții esențiale:

1. alături de Consiliul Uniunii Europene, are atribuții legislative, adică adoptă legislația Uniunii (regulamente, directive, decizii). Participarea sa la procesul legislativ contribuie la garantarea legitimității democratice a textelor adoptate;

2. împarte autoritatea în domeniul bugetar cu Consiliul Uniunii Europene, prin urmare poate modifica cheltuielile bugetare. În ultima instanță, adoptă bugetul în întregime;

3. exercita un control democratic asupra Comisiei. Aprobă desemnarea membrilor Comisiei și are dreptul de a cenzura Comisia. De asemenea, exercita un control politic asupra ansamblului instituțiilor.

Sediul Parlamentului European este la Strasbourg, unde se țin ședințele câte o săptămână în fiecare lună. Unele ședințe se țin la Bruxelles, iar Secretariatul General se află la Luxemburg.

3. Comisia Europeană are trei funcții de bază: (1) reprezintă interesul comun al UE și inițiază politicile comunitare, (2) veghează la respectarea tratatelor și a legislației UE de către statele membre și (3) implementează politicile UE, gestionând bugetul UE. Mandatul noii Comisii Europene, formată din 25 de membri, câte unul din fiecare stat membru și prezidată de José Manuel Barroso, este de cinci ani, cu începere din noiembrie 2004.

4. Curtea Europeană de Justiție este rezultatul îndelung al procesului de integrare europeană. Această instituție juridică a fost înființată cu rol de a asigura respectarea dreptului comunitar în interpretarea și aplicarea Tratatelor. Este compusă din 25 de judecători și 8 avocați. Aceștia sunt chemați să se pronunțe în totală independență în cauzele supuse curții prin concluzii care constituie stadiul final al prevederilor orale²⁹. Curtea Europeană de Justiție, ca instituție jurisdicțională a Comunității, reprezintă coloana vertebrală a acestui sistem de garanții. Ea trebuie să asigure uniformitatea interpretării și aplicării dreptului comunitar în fiecare Stat Membru, menținerea sa ca sistem comunitar și aplicarea sa în mod identic tuturor celor care i se supun în toate împrejurările.

Implementarea aquis-ului comunitar

Acquis-ul comunitar reprezintă ansamblul de drepturi și obligații comune ce unesc state UE. El este într-o permanentă evoluție și cuprinde

---

²⁹ Art 222 din *Tratatul CE*, fostul art.166, art.138 din *Tratatul EURATOM*, art.32 bis din *Tratatul CECA*

totalitatea normelor juridice care reglementează activitatea instituțiilor UE, acțiunile și politicile comunitare, mai exact:

a) conținutul, principiile și obiectivele politice cuprinse în Tratatul de origine ale Comunităților Europene și în cele ulterioare (Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht și Tratatul de la Amsterdam);

b) legislația adoptată de instituțiile UE pentru punerea în practică a prevederilor Tratatelor (regulamente, directive, decizii, opinii și recomandări);

c) jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene;

d) declarațiile și rezoluțiile adoptate în cadrul Uniunii Europene ;

e) acțiuni comune, poziții comune, convenții semnate, rezoluții, declarații și alte acte adoptate în cadrul Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC) și al cooperării din domeniul Justiției și al Afacerilor Interne (JAI);

f) acordurile internaționale la care CE este parte, precum și cele încheiate între statele membre ale UE cu referire la activitatea acesteia.

Conform prevederilor tratatelor UE, nu este posibilă revenirea la etape deja parcurse, în sensul că se pot transfera noi competențe la nivel european dar odată convenite anumite armonizări legislative, anumite domenii și proceduri, în care deciziile să fie luate la nivel european, nu este permisă revenirea asupra lor. Se asigură astfel stabilitatea și ireversibilitatea procesului de integrare europeană.

Toate țările care aderă la UE trebuie să aibă legislația conformă cu *acquis-ul comunitar*.

Începuturile apărării europene

Evenimentele care s-au produs și se produc în lume conduc Uniunea Europeană ,spre o poziție mai înaltă , devenind, astfel, un actor de securitate

internațional care joacă un rol important pe scena politică internațională. În timp, ea și-a construit mijloacele necesare care i-au permis să devină un “pol de stabilitate” în Europa și în întreaga lume.

Comunitatea Europeană a urmărit încă de la începuturile ei interconectarea și interoperabilitatea sistemelor economice ale statelor membre..

Etapele construcției europene au urmărit și prevăzut prin obiectivele propuse definirea unei Europe Unite din punct de vedere teritorial, politic, juridic, al apărării și securității, stabilă , bazată pe existența unor tratate negociate fără constrângeri, care să confere un statut propriu în lume, cu atribuții și competențe translatate spre instituții suprastatale raportate la noile valori europene.

Inițial Comunitatea Europeană a plecat de la Uniunea vamală , creată cu scopul de a controla și a gestiona producțiile de cărbune și oțel ale Germaniei, integrând economia acesteia într-un sistem European de încredere reciprocă. În timp, și-a dezvoltat și componenta politică întărindu-se , în acest fel, instituțiile comune de la Bruxelles și care adăuga, prin Tratatul de la Maastricht, componenta militară care viza integrarea UEO în noua creată UE³⁰.

Tratatul de la Maastricht, pune, de fapt, bazele Uniunii Economice Monetare(UEM) ca pilon al UE, alături de alți doi piloni PESC și Afacerile Interne și Justiție. În timp ce primul pilon al UE funcționează conform regulilor comunitare ale Tratatului de la Roma , din 1957, prin luarea deciziilor cu majoritate calificată , ceilalți doi piloni funcționează potrivit

---

³⁰ Adăugarea componentei militare a fost încununată în final , prin dezvoltarea unei viitoare armate comune europene , ca urmare a deciziei Summitului de la Koln , din iunie 1999.

regulilor cooperării interguvernamentale , prin luarea deciziilor în unanimitate.

În opinia specialiștilor în studii de securitate (Barry Buzan ,Ole Waver, Jaap de Wilde)³¹, conceptul modern de securitate include cinci factori cumulativi, securitatea unei entități statale este asigurată, dacă se ține cont de fiecare dintre următoarele cinci componente: *componenta politică a securității*, *componenta militară*, *componenta economică*, *componenta societală și cea ecologică*. *Securitatea politică* se referă la stabilirea organizațională a statelor , a sistemelor de guvernământ și a ideologiilor care le legitimează. *Componenta militară* a securității privește interconexiunea următoarelor doua niveluri: al armatelor ofensive și al capacităților defensive ale statelor despre intențiile celorlalți participanți la viața internațională. *Securitatea economică* privește accesul la resurse, finanțare și piețe necesare pentru a susține niveluri acceptabile ale dezvoltării și puterii statului. Când vorbim de *Securitate societală* ne referim la menținerea în cadrul unor condiții acceptabile pentru a permite procesul de evoluție ,a identității naționale colective, a modelelor tradiționale ale limbii culturii , religiei și obiceiurilor unui popor. *Securitatea mediului înconjurător* privește stabilirea la nivel normal a biosferei planetare, cu suport esențial al sistemului de care depind toate celelalte activități umane.

În accepțiunea grupului de la Copenhaga, regiunile de securitate au următoarele caracteristici : au în componență două sau mai multe state, aceste state, constituie o grupare geografică coerentă; relația între statele respective este marcată de independența din punct de vedere al securității , în sens pozitiv sau negativ , dar care este oricum în mod semnificativ mai

---

³¹ Barry Buzan, Waver, Ole and Jaap de Wilde, *Security :A New Framework for Analzsis* ,C.P.Bertlesman Foundation Publishiers, 2000, p55-106

puternică între statele respective decât cea dintre ele și alte entități din afara comunității, modelul securității independente să fie profund și durabil.

Cu timpul, Uniunea Europeană își construiește baza unei securități prin cooperare ,membrii Uniunii semnând tratate, care consfințesc trecerea , în mod progresiv, a unor atribute ale suveranității naționale către autoritățile centrale de la Bruxelles.

Politica Externă de Securitate Comună –(PESC)

În 1957, prin Tratatul de la Roma, s-au introdus doar principii generale legate de obiectivele comune , în Actul Unic European din 1986 avem prima menționare a așa numitei "*Cooperări Politice Europene*", iar ulterior , în 1991, în Tratatul de la Maastricht , se prevăd măsuri pentru transformarea Uniunii Europei Occidentale în "*brațul armat al Uniunii Europene*"

Titlul V al Tratatului de la Maastricht , intitulat “Dispoziții privind Politica Externă și de Securitate Comună” , se ocupă de reglementarea PESC. Mecanismele principale se bazează pe informarea reciprocă a statelor membre cu privire la problematicile de politică externă și securitate , pe adoptarea unor acțiuni comune și pe faptul că, în virtutea suveranității partajate între statele membre și instituțiile europene , Consiliul european definește principiile și orientările generale ale PESC. Printre obiectivele PESC se înscriu două aspecte importante : de a menține pacea și de a întări securitatea internațională , în concordanță cu principiile ONU , cu ale Actului final de la Helsinki și cu obiectivele Cartei de la Paris de a dezvolta și a consolida democrația și statul de drept , cât și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale .Mai mult Tratatul de la Amsterdam din 1998 întărește prerogativele Consiliului European asupra unor forțe armate

comune ale statelor membre arătând , la Articolul J.3 al Tratatului , că respectivul Consiliu *"definește principiile și orientările generale ale Politicii Externe și de Securitate Comune, inclusiv pentru problemele care au aplicații în domeniul apărării "*.

Tratatul asupra Uniunii Europene, sugerează un mandat clar al UE în ceea ce privește prevenirea și gestionarea crizelor .*"Uniunea și statele membre vor defini și vor pune în practică o politică externă și de securitate comună , acoperind toate domeniile politicii externe și de securitate". De asemenea "PESC va include toate aspectele referitoare la securitatea Uniunii inclusiv eventuala formare a unei politici comune de apărare , care , cu timpul , ar putea conduce la o apărare comună".*

Elementele de bază ale PESC oferă un mandat mai explicit pentru prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor. În secțiunea 8 a raportului se arată *"PESC trebuie să contribuie la asigurarea unei acțiuni externe a Uniunii la evenimentele lumii contemporane și să fie mai activă la urmărirea intereselor Uniunii , pentru crearea unui mediu internațional favorabil păcii. Acesta va permite Uniunii Europene să dispună de o capacitate sporită , pentru a aborda adevăratele cauze ale conflictelor , anticipând astfel izbucnirea crizelor. Mai mult decât atât , Uniunea va putea să prezinte statelor terțe propriile sale scopuri și interese și să coreleze mai bine așteptările acelor părți cu cele ale Uniunii"*

De asemenea în Secțiunea 10 a raportului se prezintă șase exemple de obiective specifice pe care *"Uniunea ar trebui să le definească pentru a putea identifica domeniile în care ar putea fi imaginată o acțiune comună"* în prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor:

a) întărirea principiilor și instituțiilor democratice și respectarea drepturilor omului și ale minorităților;

b) promovarea stabilității politice regionale și contribuția la crearea cadrului politic și/ sau economic , care să încurajeze cooperarea regională sau eforturile îndreptate către integrarea regională sau subregională:

c) consolidarea cooperării existente pe probleme de interes internațional , cum ar fi lupta împotriva proliferării armamentelor

d) promovarea și sprijinirea unei bune guvernări.

e) contribuția la o guvernare internațională mai eficientă pentru a face față situațiilor de urgență

f) contribuția la prevenirea și reglementarea conflictelor.

Analizând istoria creării unei Politici Externe și de Securitate Comună , trebuie să amintim momentul deciziei politice de a reînarma Germania în anii 50 când, pentru a permite acest lucru Franța, Germania, Italia, Belgia, Luxembourg și Olanda au inventat proiectul Comunității de Apărare Europene , inițiind crearea unei armate europene comune .Proiectul a fost respins mai târziu (1954) de către Franța, din cauza neînțelegerilor politice dintre țările fondatoare. La trei ani după stabilirea Comunității Economice Europene dorința de a începe reconstrucția politică a început sub auspiciile lui De Gaulle .Francezul Christian Fouchet a pregătit trei propuneri între anii 1961 și 1962 , cunoscute sub numele de "Planul Fouchet". Cooperarea interstatală trebuia să ducă la o politică externă unică , statele membre trebuiau să-și întărească securitatea în comun și să-și coordoneze politicile de apărare. Ultima dintre acestea prevedea consultări bilaterale periodice și comitete comune de lucru , care pregăteau reuniunile la nivel înalt -inclusiv un comitet în domeniul apărării. Din nefericire însă , a fost rândul celorlalți să respingă acest "Tratat asupra Uniunii Statelor "motivându-se că nu se dorește o colaborare excesivă între state și nici ruperea legăturii cu SUA și NATO. Totuși, în 1969, la Summitul de la Haga,

cei șase membri ai CEE au reafirmat necesitatea de a unifica politic Europa. În 1970 s-a adoptat Raportul Davignon, marcând Cooperarea Politică Europeană, deși aceasta se referea exclusiv la politica externă. Treisprezece ani mai târziu, la Stuttgart s-a mai făcut un pas: aspectele politice și economice ale securității au fost incluse între obiectivele CPE. Până la momentul Maastricht, diplomația occidentală și-a armonizat pozițiile față de statele terțe, pe baza acordurilor informale dar în lipsa unor structuri comune ale Comunității Economice Europene.

Din punct de vedere militar, problemele apărării europene creează anumite complexități, în condițiile în care NATO funcționează ca o organizație puternică, de mai bine de 50 de ani, iar în Europa dorește să dețină structuri proprii de securitate și apărare. Dar, negocierile la nivel european au menirea să dea soluții unor astfel de probleme. După Summitul de la Berlin, din iunie 1996, evoluțiile pozitive din cadrul NATO sunt favorabile dezvoltării unei "politici europene de apărare care să conducă la o apărare comună". Consensul euro-american în relația între apărarea atlantică și apărarea europeană, a început să dea roade și să rezolve problemele apărute.

Tratatul de la Amsterdam a adus schimbări pragmatice cu privire la următoarele chestiuni: s-a creat o celulă de planificare politică și analiză, s-a înființat poziția de Înalt Reprezentant PESC, s-a adoptat votarea în sistemul Majorității Calificate (QMV) pentru implementarea măsurilor și extinderea cooperării în domeniul managementului de criză între UE și UEO. Din acest moment, unele analize ale cancelariilor occidentale au considerat că responsabilitatea PESC se restrânge doar la reacții față de crizele ce pot apărea, în sensul intervențiilor militare și/sau diplomatice, deci incluzând

aspectele legate de apărare , iar alții au preferat să disocieze politica diplomatică și de securitate de aspectele legate de apărare.

Referitor la forțele armate comune, ulterioare semnării Tratatului de la Maastricht semnalul a fost dat de Franța și Germania care creau , în mai 1992, un Corp de Armată , marcând prima etapă a unei apărări europene autonome. Marea Britanie a fost atrasă la formarea Grupului Aerian European , inițiativă lansată la Summitul de la Chatres din 1994, Grup care avea ca obiective să realizeze o complementaritate tehnică între cele două forțe aeriene naționale și să asocieze Marea Britanie, din punct de vedere politic, procesului multinațional. GAE a fost extins , în 1999 , pentru a include Germania, Olanda, Belgia și Spania.

Aceste forțe europene sunt puse la dispoziția UEO, fiecare având atribuții diferite. Misiunile lor sunt fixate în Declarația de la Petersburg a UEO , semnată la 19 mai 1992 : *contribuția la apărarea comună a Alianțelor europene; intervenții umanitare sau cu scopul de a evacua resortisanții europeni din zonele de conflict ;misiuni de menținere a păcii; intervenții ale forțelor combatante în cadrul gestiunii crizelor.*

Un moment important în istoria PESC l-a constituit întâlnirea franco-britanică de la Saint-Malo, din 4 decembrie 1998. Pentru prima dată, în Declarația Comună asupra Apărării Europene, s-a subliniat clar nevoia ca Uniunea Europeană să aibă capacitatea pentru acțiuni autonome ,susținuta de forțe militare credibile, mijloacele pentru a decide folosirea lor și pregătirea de a o face. Era o schimbare istorică a poziției britanice, care până atunci se situase undeva între indiferența și opoziție față de o Politică de Securitate și Apărare Comună în Europa. Această schimbare reflectă o poziție similară a francezilor în raport cu participarea la structurile militare integrate ale NATO, în momentul în care Alianța reforma structurile de comanda.

Respingându-și însă partenerii americani tradiționali, britanicii propuneau eficientizarea managementului de criză, fără a dilua resursele destinate apărării comune , totodată , propuneau ca Uniunea să se ocupe de funcțiile politice ale UEO, iar NATO de cele militare.

Alianța recunoaște conceptul de Politică Europeană de Securitate și Apărare (ESDP) și dorește ca prin restructurare să dea o mai mare preponderență caracterului european al Alianței, în așa fel încânt în cadrul structurilor de comandament să se creeze mai multe funcții pentru europeni. Pe de altă parte , Alianța este în măsură să pună la dispoziția europenilor capacități militare, în special pentru transportul aerian și obținerea de informații de tip satelitar.

În contextul acceptării reciproce a EADS a fost introdus conceptul de "Forțe Operative Inter -Arme Multinaționale "(CJTF), ca o structură care asigură complementaritatea euroatlantică, prin care deciziile se pot lua în funcție de fiecare caz în parte, cu condiția de a se realiza cooperarea cu SUA în această problematică.

Summit-ul de la Madrid din iulie 1997 a reprezentat un pas important în istoria Alianței, în sensul că ea a obținut un statut care să-i permită să joace un rol major în domeniul apărării și securității europene. Summit-ul a mai pus trei probleme, extrem de importante , și anume:

a) reconfigurarea Alianței în condițiile trecerii UEO în UE, repartiția echilibrată a comandamentelor și extinderea panopliilor misiunilor Alianței în afara Articolului V din Tratat;

b) extinderea NATO către est;

c) crearea Pactului NATO-Rusia, prin care Rusia să fie reprezentată în structurile permanente ale NATO către est, fapt ce a condus la formarea unui parteneriat strategic durabil între Rusia și Europa Occidentală .

Cu trei săptămâni înaintea Summit-ului de la Madrid, favorabil NATO, a avut loc Summit-ul de la Amsterdam, nefavorabil UE. Aceste doua evenimente au creat anumite decepții pentru UE, deoarece aceasta a fost implicată politic mai mult decât putea duce. UE nu a fost la înălțimea sensului de credibilitate , deoarece Tratatul de la Amsterdam nu a reglementat problemele reformei instituționale cerute de extindere, fapt ce a împiedicat asupra dinamizării PESC și nu a rezolvat problema crucială a primatului politic al UE asupra UEO în materie de apărare și securitate, care a lăsat UEO ca pe singurul interlocutor pentru NATO și continuarea existenței divizării statelor membre de a alege între o Europă politică și una economică. La sfârșitul anului 1997, statele membre ale UE au avut de înfruntat un dublu impas: cel de natura politică , dat de divizarea statelor Uniunii privind finanțarea politică a construcției europene și cel legat de amenințarea Alianței de a substitui UE în materie de securitate și apărare, în sensul că UE a înlocuit UEO, brațul său înarmat.

Summit-ul franco-britanic de la Saint Malo, din decembrie 1998, introduce, cu privire la apărerea europeană , trei concepte:

a) UE trebuie să dispună de o capacitate autonoma de acțiune , sprijinită pe forțe militare credibile , pentru a putea face față crizelor internaționale

b) crearea cadrului instituțional al UE pentru a pune în practică complet și rapid "dispozițiile de la Amsterdam" prin asigurarea primatului politic al UE în raport cu UE;

c) structurile militare europene au nevoie de o bază economică și tehnologică de apărare, competitivă și puternică.

Totuși, momentul crucial al solidificării unei apărări europene a venit o dată cu decizia Consiliului European de la Koln de a face PESC să fuzioneze cu UEO. Cauzele principale au fost modesta performanța

europăeană în criza din Kosovo și dorința unei autonomii de execuție față de NATO, respectând însă principiile legăturii transatlantice, și anume pe cele ale dezvoltării unei securități europene împreună cu SUA.

De asemenea la Summit-ul de la Helsinki, din 10-11 decembrie 1999, s-au adus noi precizări cu privire la cadrul stabilit la Koln, introducându-se pentru prima dată cifre și termene concepute pentru forța comună de apărare a UE "Statele membre trebuie să fie pregătite ca, până în 2003, să poată desfășura, într-un interval de 60 de zile și pentru cel puțin un an, forțe militare numărând 50000-60000 de oameni pentru întregul spectru al sarcinilor de la Petersburg³²."

Summit-ul de la Koln a stabilit un pachet de măsuri care au completat PESC, în sensul că s-a decis dotarea UE cu o capacitate militară autonomă, folosită în afara teritoriului pentru gestionarea crizelor exterioare, pe baza misiunilor de tip Petersburg fără participarea SUA și fără a recurge la resursele și structurile NATO.

Revenind la Summit-ul de la Helsinki, trebuie arătat că aici s-a decis luarea unui ansamblu de măsuri majore destinate punerii în operă a orientărilor summit-ului de la Koln. La nivel instituțional, s-a decis crearea unor noi structuri de conducere: Comitetul Politic și de Securitate; Comitetul Militar al Reprezentanților Permanenți ai statelor membre; State majore militare.

Ultimele date arată că proiectul avansează rapid și se automodifică din mers. Astfel la reuniunea Consiliului Miniștrilor Apărării ai UE, din 22 septembrie 2000, experții militari au amendat cifra de 60000 de persoane,

---

³² Precizări din Concluziile finlandeze a Consiliului Afacerilor Generale, care fac referire la alte state interesate. Acestea deschid și posibilitatea contribuției la managementul militar al crizelor de către UE

arătând că, pentru atingerea obiectivelor fixate ar fi mai potrivit să existe o forță de 80000 de persoane, susținută de 350 de avioane de luptă și 80 de nave militare. Acest lucru ar însemna că Uniunea , în orice moment, trebuie să aibă 240000 de soldați pregătiți de intervenție, datorită rotațiilor impuse de intervalul de un an stabilit la Helsinki pentru durata intervenției. Experții au stabilit și un catalog al forțelor armate, care precizează toate mijloacele necesare , iar primele contribuții naționale (în oameni și echipamente) au fost înaintate în cadrul reuniunii miniștrilor apărării din UE, la 13 noiembrie 2000 la Bruxelles.

Din punct de vedere organizatoric s-a hotărât că, gestionarea militară a crizelor să se realizeze prin reguli și proceduri de cooperare între NATO și UE , prin efectuarea de informări/consultări. Realizarea de capacități militare a UE la nivel de decizie și execuție trebuie să aibă în vedere dezvoltarea armamentului și a echipamentelor în cadrul UE prin readaptarea și modernizarea industriilor naționale pe trei direcții: aeronautica, electronica și comunicațiile în domeniul apărării.

În momentul de față, problema terorismului a consolidat relația între NATO și UE, toate demersurile întreprinse vizează unificarea și coordonarea eforturilor pentru o funcționare eficientă a acestor organizații în vederea realizării unei apărări în folosul tuturor națiunilor europene.

Se poate afirma că, UE are în centrul atenției sale probleme de securitate și apărare europeană și că reușita unui astfel de demers va depinde de maniera în care instituțiile politico-militare europene se vor amortiza cu cele politice și militare ale NATO.

Tratatul de instituire a unei Constituții încheie cu bune rezultate tot acest curs privind construcția sistemului de securitate și apărare comună europeană.

Consiliul de Miniștrii a hotărât în unanimitate și a adoptat deciziile europene, misiunile prevăzute de alin.1 definind obiectivul și cadrul acestora, precum și modalitățile generale de punere în aplicare.

Tratatul de instituire a Constituției valorifică mecanismul de încredințare și punerea în aplicare a unei misiuni unui grup de state membre care dispun de capacități necesare să se angajeze în aceste misiuni, misiunile Agenției Europene pentru Armament, Centre și Capacități militare, modul de cooperare în materie de apărare reciprocă , criteriile și angajamentele în materia capacităților militare.

În legătură cu PESC , Tratatul aduce noutăți fundamentale:

a) Titlul V din TUE , consacrat PESC , este mult mai definitiv decât Titlul III. PESC acoperă toate domeniile politicii externe și de securitate comună și lămurește definirea termenului de politică de apărare comună.

b) Nu numai că statele membre se informează reciproc și se armonizează sub protecția Consiliului asupra tuturor chestiunilor de politică externă și de securitate, dar pretutindeni ele lucrează intens în conformitate cu politica lor națională, cu pozițiile lor comune. Un stat membru nu se mai poate desolidariza de poziția comună.

c) Un nou instrument juridic a fost creat în plus față de poziția comună, acțiunea comună³³, care permite mobilizarea mijloacelor financiare ale Uniunii.

În ceea ce privește forțele armate comune , ulterioare semnării Tratatului de la Maastricht, semnalul a fost dat de Franța și Germania care

---

³³ Se referă la instrumentul legal din cadrul Titlului V al Tratatului asupra Uniunii Europene, înseamnă acțiunea coordonată a fiecărui stat membru, în care resurse de orice fel (resurse umane, know-how, financiare, echipamente)sunt mobilizate pentru atingerea obiectivelor specifice fixate de Consiliu pe baza liniilor directoare generale ale Consiliului European

creau, în mai 1992, EUROCORPS, reprezentând o etapă importantă a unei apărări europene autohtone. Inițiativa continuă cooperarea bilaterală franco-germană , care a demarat în 1963 ,în contextul juridic fixat de Tratatul de la Elysee. Scopurile creării acestui corp de armată comun franco-german au fost să contribuie la apărarea Europei, în conformitate cu Art.5 al Tratatului fondator al UEO, să mențină pacea și să asigure asistența umanitară în afara zonei de acțiune a NATO. Din punct de vedere politic, momentul ales la începutul anilor 90 a reprezentat soluția de compromis față de răcirea relațiilor franco-germane în momentul unificării, Franța să mențină trupe pe teritoriul Germaniei unificate, fiind obligată în același timp să trateze fostul adversar ca pe un partener egal .Chiar dacă la început această inițiativă a fost tratată cu nepăsare sau neliniște din partea Marii Britanii, respectiv a Olandei , după puțin timp, aceste două țări s-au oferit și ele să colaboreze pentru consolidarea corpului de armată în urma obținerii unor asigurări cu privire la preeminența NATO în domeniul apărării colective a aliaților. Două noi unități multinaționale, EUROFOR și EUROMARFOR, au completat inițiativa franco germană. Cele două unități au fost create de către Franța, Spania și Italia, pe 15 mai 1995, în urma sesiunii ministeriale UEO de la Lisabona. Prima este o unitate terestră ușoară, mobilă concepută pentru intervenții în cadrul crizelor de joasă intensitate sau pentru acțiuni umanitare și dotată cu 10000 de oameni. Cea de a doua este o forță maritimă, dotată cu capacități aeronavale, capacitățile navale reunesc statele membre ale UE, permițându-le să controleze împreună întregul sector mediteranean, ceea ce nu s-ar fi putut realiza în mod individual.

Tratatul de la Amsterdam a introdus modificări programatice în modul de funcționare a PESC, fără a aduce însă atingere nucleului dur interguvernamental. Înaltul Reprezentant pentru PESC este o funcție sustrasă

influenței Comisiei Europene, iar votul majoritar se aplică numai pentru punerea în practică a deciziilor luate anterior prin votul unanim al reprezentanților guvernamentali. Extinderea cooperării cu UEO și ulterior, preluarea sa de către UE au întărit tendința interguvernamentală.

Tratatul de la Amsterdam a fost semnat la 2 octombrie 1997 și a intrat în vigoare la 1 mai 1999. S-au adus numeroase modificări în materie de PESC.

1. În procesul de decizie își face tot mai mult loc termenul de *majoritate calificată* creându-se, în acest fel, un nou instrument, *strategia comună*³⁴. Aceasta trebuie să contribuie în mod egal la întărirea coerenței în ceea ce privește acțiunile exterioare ale Uniunii prin caracterul lor inter-pilonic.

2. Toate deciziile care pun în operă o acțiune comună se vor adopta cu majoritate calificată.

3. Tratatul instituie funcția de Înalt Reprezentant pentru PESC. Această funcție se află în cadrul Secretariatului General al Consiliului și este asistată de un Secretar general adjunct, a cărui poziție este consfințită de Tratat, iar sarcinile sale sunt gestionate de către Secretarul General. Tot la Amsterdam, a fost creată o Divizie de Planificare a Politicii și de Avertizare, în cadrul Secretariatului Consiliului, care monitorizează, analizează și evaluează evoluțiile internaționale și acțiunile, și totodată, avertizează asupra crizelor potențiale.

4. Au fost create mecanisme de dialog politic cu țări terțe. În afară de acestea Uniunea menține o prezență politică în zonele de crize sau conflict

---

³⁴ *Strategia comună* este instrument introdus în cadrul politicii externe și de securitate comună prin Tratatul de la Amsterdam. În cadrul Articolului 13 din Tratatul asupra Uniunii Europene, Consiliul European definește principiile și directivele generale pentru PESC și decide asupra strategiilor comune care trebuie implementate în domeniile în care statele membre au interese comune.

(Marile Lacuri Africa, Orientul Mijlociu, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Etiopia etc.).

Înaltul Reprezentant beneficiază de sprijinul unor factori de analiză utili: Divizia de planificare a Politicii de Avertizare Rapidă (UPPAR) sau, pe scurt, Unitatea politică (UP), care are rolul de a întări la un nivel superior coerența acțiunilor externe ale Uniunii. Aceasta din urmă propune, îndeosebi sub autoritatea Înaltului Reprezentant, modalități de acțiune președintelui și consiliului.

Consiliul European primește o competență de orientare întărită, mai ales în materie de securitate și apărare. În acest domeniu apropierea strânsă dintre Uniunea Europeană și Uniunea Europei Occidentale nu mai trebuie arătată. S-au introdus unele referiri la așa numitele *sarcini Petersburg* (operațiuni umanitare de salvare, operațiuni de menținere a păcii, managementul utilizării forțelor combatante în situații de criză) și la cooperarea în materie de armament, care au fost promovate prin raportul de la Tratatul de la Maastricht, în acest moment creându-se o bază juridică suficientă pentru deschiderea lucrărilor din iunie 1999, prin Declarația de la Cologne.

Consiliul European de la Nisa, desfășurat la nivelul șefilor de stat în zilele de 7-11 decembrie 2000, a abordat alături de alte chestiuni majore și problematica politicii europene de securitate și apărare comună. Problema de bază a acestei politici a fost aceea că, până în anul 2003, statele europene să poată dispune de forțe militare operaționale în măsură să desfășoare întreaga gamă de misiuni de tip Petersburg.

Proiectul Tratatului de instituire a Constituției conferă PESC un capitol neanunțat. Uniunea, în cadrul principiilor și obiectivelor acțiunii sale

externe, definește și pune în aplicare o politică externă și de securitate comună care include toate domeniile politicii externe și de securitate.

Statele membre vor sprijini în mod activ și fără rezerve PESC într-un spirit de loialitate și solidaritate reciprocă, abținându-se de la orice acțiune contrară intereselor uniunii și străduindu-se împreună să întărească și să dezvolte solidaritatea politică reciprocă.

Potrivit Art.III-195, alin. 3, Uniunea desfășoară și o politică externă și de securitate comună:

- a) prin definirea orientărilor generale
- b) prin adoptarea deciziilor europene privind
  - 1) acțiunile Uniunii
  - 2) pozițiile Uniunii
  - 3) punerea în aplicare a acțiunilor și pozițiilor

c) prin întărirea cooperării sistematice între statele membre pentru desfășurarea politicii acestora

Prin urmare , tot acest demers de construcție a PESC, început cu mai mulți ani în urmă și și-a găsit locul într-un cadru constituțional în baza căruia Uniunea, prin instrumentul său legislativ, va produce norme juridice speciale de reglementare în plan acțional a tuturor situațiilor legate de securitatea și apărarea europeană.

Funcționare

Instituții și organe

Tratatul asupra Uniunii Europene face distincție între PESC (al doilea pilon al UE) și relațiile din afara comunității (primul pilon al UE), dar

continuitatea acțiunilor din afara Uniunii este, în parte, asigurată de cadrul instituțional unic. Se pot distinge instituții comune celor trei piloni, luate ca organe, și instrumente specifice PESC.

a) Instituții comune celor trei piloni

I) *Consiliul European* definește principiile și orientările generale ale PESC, acestea fiind prevăzute pentru problemele implicite în materie de apărare (Art.13). Consiliul European adoptă, de asemenea, strategii comune, așa după cum este prevăzut în Tratatul de la Amsterdam.

II) Consiliul reprezintă instanța decizională (în afara strategiilor comune și a deciziilor pendente de apărarea europeană). El ia decizii necesare în scopul definirii și punerii în operă a PESC, pe baza orientărilor generale ale Consiliului European (Art.13). De la Consiliul European de la Seville (iunie 2002), Consiliul Afacerilor Generale, care tratează PESC, este, de aici înainte, indicat drept *Consiliul Afacerilor generale și al relațiilor externe* (CAG-relex) și împărțit în două sesiuni distincte, a doua făcând referiri specifice asupra PESC.

III) *Comisia* este pe deplin implicată în lucrările PESC (Art.17). Dacă ea nu are exclusivitatea inițiativei, ca în cazul primului pilon, în ceea ce privește puterea, ea se situează pe același palier ca statele membre.

IV) *Președinția* (Art. 18) asigură reprezentarea Uniunii Europene în raport cu țările terțe aflate sub protecția conferințelor internaționale. În ceea ce privește ONU, responsabilitățile specifice sunt conferite statelor membre, membrilor Consiliului de Securitate și ca o particularitate, membrilor permanenți (Art.18).

V) *Secretarul general al Consiliului* ajută președinția în desfășurarea activităților și lucrărilor ce vor urma. De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, funcției inițiale de Secretar General al Consiliului i-a fost

mărită competența, devenind o funcție nouă, și anume funcția de Înalt Reprezentant pentru PESC.

b)Organele și instrumentele PESC:

La Amsterdam s-a decis, prin urmare că Secretarul General al Consiliului va asigura, funcția de Înalt Reprezentant pentru PESC. Această nouă funcție a fost replică la ideea franceză de a destina *un Domn sau o Doamnă PESC* care să fie vocea și înfățișarea pentru Europa, dar, în același timp, să fie un animator al lucrărilor PESC și un garant al continuității acțiunilor sale, dincolo de rotirea semestrială a președinției Primul titular al acestei funcții este Javier Solana și a fost numit de Consiliul European de la Cologne.

Înaltul Reprezentat este ajutat de un Secretar general adjunct, însărcinat cu gestiunea Secretariatului general (Art.207).

I. *Comitetul Politic și de Securitate* (COPS, Art.25) deține un rol cheie în pregătirea și urmărirea lucrărilor PESC. Fără a prejudicia Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER), el urmărește situația internațională și contribuie la definirea politicilor în materie de recomandări cu privire la intențiile Consiliului. El supraveghează aplicarea politicilor convenite, fără a prejudicia atribuțiile președinției și ale comisiei. În general, el se reunește de două ori pe săptămână la nivelul ambasadurilor reprezentanți în COPS și se pot reuni în formatul directorilor politici (în medie, de două la trei ori pe săptămână). Președinția este asigurată prin președintele în exercițiu al Uniunii Europene, dar ea poate fi încredințată și Înaltului Reprezentant în situații de criză.

II. O serie de organe militare și politico militare ale Uniunii Europene au luat ființă din anul 2001 : Comitetul militar al Uniunii Europene

(CMUE), care reunește reprezentanții militari ai statelor membre și este însărcinat cu expertiza militară a 25 de direcții ale COPS și Consiliului de miniștri al Afacerilor externe, Statul Major al Uniunii Europene (EMUE), care are un rol de planificare și de expertiză în domeniului militar, sub conducerea Înaltului Reprezentant pentru PESC.

III. Grupurile de lucru ³⁵sunt în număr de 30. Ele au competență geografică (Africa, Asia, Mediterana, Orientul Apropiat, Balcanii...) tematică (politico-militară, non-proliferație, dezarmare, protocoale, afaceri consulare) sau vizează coordonarea politică a Uniunii, a unor organizații internaționale (ONU, OSCE și Consiliul Europei), ele reunind experți în domeniul capitalului și pregătesc recomandări COPS.

IV. Grupul experților cu relațiile externe (Relex), formate de consilierii reprezentanților permanenți, se pot reuni în orice moment la Bruxelles. Acesta este însărcinat cu pregătirea deciziilor PESC în aspectele lor politice și bugetare.

V. Unitatea de planificare și reacție rapidă (UPPAR)sau Unitatea politică (UP)a fost creată prin Declarația nr.6 anexă la Tratatul de la Amsterdam, în scopul întăririi PESC.

VI. Un centru operațional de situație, prevăzut, în special, cu o celulă de cercetare, permite Uniunii Europene să dispună permanent de un instrument de supraveghere, analiză și reacție.

VII. Rețeaua de corespondenți europeni, înființată în timpul CPE, este alcătuită din șefii de serviciu din PESC ai Statelor membre. Ei sprijină directorii politici și constituie puncte de contact între capitolele celor 25 de state membre.

---

³⁵ Grupurile de lucru reunesc reprezentanții din fiecare țară membră și din Comisie. După intrarea în vigoare a TUE grupurile de lucru au devenit grupurile Consiliului.

VIII. Rețeaua de transmisiuni cifrate (CORTESY) acoperă Ministerele Afacerilor Externe, Comisia și Secretariatul General. Acesta permite difuzarea corespondenței Uniunii între capitale, de informare în legătură cu PESC, transmiterea deciziilor PESC și a declarațiilor Uniunii în mod confidențial. Transmisiunile se fac numai în limbile engleză și franceză.

Instrumentele PESC

Pentru a acționa pe scena internațională Uniunea Europeană poate lua un anumit număr de inițiative politice sau juridice.

a) a hotărî poziții comune:

Pozițiile adoptate de către cei 25 pot fi oficializate în deciziile Consiliului. Ele pot să contribuie la definirea politicii europene în raport cu mai multe țări sau regiuni ale lumii, în mod special, pe timpul situației de criză (Somalia, Birmania) sau asupra unor teme conexe (non-proliferație, prevenirea conflictelor, susținerea Curții Penale Internaționale).

b) angajarea de acțiuni comune:

Introduse prin Tratatul de la Maastricht, acțiunile comune, au fost de asemenea adoptate de Consiliu, permițând statelor membre ale Comunității să pună în aplicare mijloacele materiale și financiare în cadrul unei acțiuni conjugate. Acțiunile comune angajează *statele membre în luările lor de poziții și în conduita acțiunii lor.*

c) adoptarea unei strategii comune

Strategiile comune au adus o dublă inovație: mai întâi, modul de a vota (măsurile de aplicare mai importante ale PESC sunt hotărâte cu majoritatea calificată) și cea de-a doua, se referă la caracterul interplilonic. Strategia comună are menirea de a întări transparența și coerența acțiunilor Uniunii cu privire la o țară sau zonă geografică sau asupra unei teme date.

d)efectuarea demersurilor asupra guvernelor străine

Pentru a veni în sprijinul gravității unei decizii a Uniunii sau din contră pentru a interveni public discret asupra unui guvern , se poate efectua un demers oficial care va fi sau nu făcut public. Forma sa (președinția singură sau *Troica*, demers colectiv al tuturor șefilor de misiune) și nivelul său (ambasadori, directori politici, miniștrii) sunt decise de la caz la caz, de către cei 25.

e)întreținerea unui dialog politic cu celelalte state sau grupări regionale

Uniunea Europeană menține un dialog regulat cu un număr de 50 de țări, precum și cu alte 15 organizații. Tratatul de la Amsterdam a dispus că dialogul politic cu țările terțe este, în principiu condus de președinție, asistat de Înalțul Reprezentant activând în numele Consiliului și la cererea președinției. Înalțul reprezentant pentru PESC are ca atribuții în conducerea mai multor exerciții de dialog politic pe marginea reuniunii ministeriale din cadrul AGNU, din septembrie 2002.

f)a acționa intens pe teren

Acțiunile Uniunii Europene pe teren în cadrul PESC sunt reprezentate de către șeful misiunii țării care asigură președinția și îi revine rolul de a întreprinde demersurile necesare către președintele Uniunii.

Uniunea dispune astăzi de șase reprezentanți regionali: în regiunea Marilor Lacuri, Orientul Apropiat, Macedonia, Afganistan, Bosnia Herțegovina și Caucazul de Sud.

g)mobilizarea mijloacelor financiare în sprijinul diplomației sale

În bugetul general al Comunității, creditele pentru PESC figurează într-un segment specific (Capitolul B8) de la rubrica 4 "acțiuni externe"³⁶. Sumele înscrise în PESC rămân mici, în ciuda eforturilor depuse în ultimii ani.

3.Obiective

Conform TUE (art. J.1.), obiectivele PESC sunt următoarele: salvagardarea valorilor comune, a intereselor fundamentale și a independenței Uniunii; consolidarea securității Uniunii și a statelor membre, sub toate formele; menținerea păcii și întărirea securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei Națiunilor Unite, precum și cu principiile Actului final de la Helsinki și obiectivele Cartei de la Paris; promovarea cooperării internaționale; dezvoltarea și consolidarea democrației și a statului de drept, precum și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale³⁷.

Prevederile TUE în legătură cu PESC au fost revizuite în 1997, prin Tratatul de la Amsterdam. Cu această ocazie, pentru îmbunătățirea eficacității, profilului și vizibilității acestei politici s-a instituit funcția de Înalt Reprezentant al UE pentru PESC (art. J.8). Sarcina Înaltului reprezentant al UE pentru PESC este aceea de a contribui la formularea, dezvoltarea și implementarea deciziilor politice ale țărilor membre și a reprezenta guvernele țărilor membre ale UE în discuții cu țări terțe. Dimpreună cu funcțiile de șef al Secretariatului General al Consiliului și secretar general al UEO, noua funcție a fost asumată, prin decizia

---

³⁶ www.diplomatie.gouv.fr/europe/pesc/guide.html

³⁷ Tratatul privind Uniunea Europeană”, în *Documente de bază ale Comunităților și Uniunii Europene*, Polirom, Iași, 1999, pp. 180, 182.

Consiliului European de la Köln (iunie 1999), de către fostul secretar general al NATO, Javier Solana.

Într-o declarație anexată Tratatului de la Amsterdam, se stipula totodată înființarea, în cadrul Secretariatului General al Consiliului, a unei Unități de planificare politică și avertizare timpurie, sub autoritatea Înaltului Reprezentant, ca structură de expertiză care să faciliteze luarea rapidă a deciziilor. De asemenea, PESC beneficia din acel moment de noi instrumente juridice, strategiile comune, destinate punerii în practică a acțiunilor și pozițiilor comune. În plus, procedura de decizie întemeiată pe principiul abținerii constructive se aplica de acum înainte și problemelor vizate de PESC. Această prevedere permite luarea deciziilor în ciuda abținerii unuia sau mai multor state membre, atâta timp cât voturile lor ponderate nu depășeau o treime din totalul voturilor.

În procesul decizional al PESC este implicată o pleiadă întreaga de instituții comunitare: Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană (cu precădere Comisarul pentru Relații Externe), Parlamentul European, Președinția, statele membre, Secretariatul General al Consiliului condus de Înaltul Reprezentant pentru PESC „domnul PESC), reprezentanții speciali, Comitetul Reprezentanților Permanenți (COREPER), Comitetul Politic, Unitatea de planificare politică și avertizare timpurie (aflată în subordinea Secretariatului General al Consiliului).

Politica Externă de Securitate și Apărare Comună - (PESAC)

Politica Europeană de Securitate și Apărare este în căutarea unei legislații democratice pentru că în practică PESA se referă la „comandă,

ascultare și secret, în condițiile în care logica militară este foarte diferită de luarea deciziei în mod public și deliberativ, caracteristic democrațiilor”³⁸.

Conceptul Identității Europene de Securitate și Apărare s-a dezvoltat în strânsă corespondență cu alte două concepte, dezvoltate ulterior. Este vorba, în primul rând, de Politica Externă și de Securitate Comună – PESC (*Common Foreign and Security Policy* – CFSP), ce denumește un capitol distinct (Titlul V) al Tratatului de la Maastricht și care reprezintă unul din cei trei piloni ai construcției europene. În al doilea rând, este vorba de Politica Europeană de Securitate și Apărare – PESA (*European Security and Defence Policy*, ESDP) sau, respectiv, Politica Europeană de Securitate și Apărare Comună – PESAC (*Common European Security and Defence Policy*, CESDP) concept care a dobândit în ultimii ani tot mai multă substanță și care este parte componentă intrinsecă a PESC.

Conceptul de Politică Europeană de Securitate și Apărare (PESA) s-a cristalizat la Consiliul European de la Köln (iunie 1999), în perioada imediat următoare conflictului din Kosovo și subsecvent înțelegerii franco-britanice de la St. Malo (decembrie 1998), dobândind noi valențe prin deciziile ulterioare ale aceluiași for european de la Helsinki (10-11 decembrie 1999), Lisabona (23-24 martie 2000), Santa Maria da Feira (19-20 iunie 2000), Nisa (7-9 decembrie 2000), Göteborg (15-16 iunie 2001), Laeken (14-15 decembrie 2001), Sevilla (21-22 iunie 2002), Bruxelles (24-25 octombrie 2002), Copenhaga (12-13 decembrie 2002), Bruxelles (20-21 martie 2003), Salonic (19-20 iunie 2003) și Bruxelles (12-13 decembrie 2003). În esență, PESA presupune dezvoltarea unei capacități de decizie autonome și, în cazul

---

³⁸ Wolfgang Wagner, *The democratic legitimacy of European Security and Defence Policy*, Occasional papers, No. 57, Aprilie 2005, European Union Institute for Strategic Studies, Paris p. 11

în care Alianța Nord-Atlantică ca întreg nu este angajată, lansarea și coordonarea unor operațiuni militare sub autoritatea UE, ca răspuns la situații de criză, angajarea resurselor de către statele membre la astfel de operațiuni bazându-se pe decizii suverane. Din acest ultim punct de vedere este important de subliniat că PESA este un *proces interguvernamental*, controlul politic asupra PESA fiind exercitat de șefii de stat și de guverne ale statelor membre, iar cel financiar, de către parlamentele naționale.

Obiectivul principal al PESA (*Headline Goal*), așa cum a fost el stabilit de către Consiliul European de la Helsinki, din 10-11 decembrie 1999, îl reprezintă capacitatea statelor membre de a mobiliza până în anul 2003, a desfășura în termen de 60 de zile și a susține cel puțin un an, forțe militare ce pot atinge nivelul a 15 brigăzi, respectiv 50.000-60.000 de oameni³⁹ Aceste forțe trebuie să fie capabile să îndeplinească întreg spectrul misiunilor Petersberg.

PESA mai include, în conformitate cu decizia reuniunii Consiliului European de la Santa Maria da Feira, crearea până în anul 2003, a unei forțe civile de reacție rapidă formată din circa 5.000 de ofițeri de poliție, care să fie capabilă să desfășoare 1.000 dintre ei în termen de 30 de zile, pentru gestionarea crizelor în domenii precum activitățile polițienești, ajutorul umanitar, repunerea în funcțiune a structurilor administrative și juridice, activități de căutare-salvare, supravegherea alegerilor respectarea drepturilor omului, etc⁴⁰ . Instituționalizarea activității în sfera prevenirii conflictelor,

³⁹ Presidency Progress Report to the Helsinki European Council on Strengthening the Common European Policy on Security and Defence”, în *European Union Foreign, Security and Defence Policy. Basic Documents*, pp. 278-279;

⁴⁰ François Heisbourg, “L’Europe de la defense dans l’Alliance atlantique”, în *Politique Etrangere*, no. 2, 1999, pp. 219-233. Vezi, de asemenea, Adam D. Rotfeld, „*Europe: The Institutionalized Security Process*”, în *SIPRI Yearbook 1999*, Stockholm International Peace Research Institute, 1999, pp. 235-265 și Peter van Ham, *Europe’s New Defense Ambitions: Implications for NATO, the US, and Russia*, George C. Marshall European Centre for Security Studies, The Marshall Center Papers No.1, April 30, 2000, pp. 10-12.

consolidării păcii și a stabilității interne a statelor, zonelor sau regiunilor în criză sau amenințate de crize s-a făcut prin instituirea, înaintea summitului de la Feira, a *Comitetului pentru Aspectele Civile ale Gestionării Crizelor*, ca un al patrulea organism permanent PESA. Comitetul pentru Aspectele Civile ale Gestionării Crizelor înaintează informații, recomandări și opinii Comitetului Politic și de Securitate.

Consiliul European de la Salonic (19- 20 iunie 2003) s-a limitat a lua doar acele decizii circumscrise PESA care puteau întruni consensul: dezvoltarea capacităților militare ale UE, incluzând întreg spectrul misiunilor Petersberg și Forța de Reacție Rapidă; continuarea lucrului la Programul UE pentru Prevenirea Conflictelor Violente, cu accent pe Balcanii Vestici; instituirea unei baze de date, pe bază de voluntariat, pentru combaterea terorismului; adoptarea unei Declarații asupra neproliferării armelor de distrugere în masă; și crearea, până în 2004, sub autoritatea Consiliului, a unei agenții interguvernamentale în domeniul capacităților de apărare, dezvoltării, cercetării, achizițiilor și armamentelor.

În ceea ce privește Politica de Securitate și Apărare Comună, Tratatul de instituire a unei Constituții Europene reiterează faptul că acesta va include articularea progresivă a unei politici comune de apărare a Uniunii, care va conduce la o apărare comună atunci când Consiliul European va decide aceasta în unanimitate. PSAC va trebui însă să nu afecteze particularitățile politicilor de securitate și apărare ale statelor membre, să respecte obligațiile impuse anumitor state membre de apartenența la NATO și să asigure compatibilitatea sa cu politica de securitate și apărare a Alianței Nord-Atlantice⁴¹.

---

⁴¹ Draft *Treaty Establishing a Constitution for Europe*, office for Official Publication of the European Communities, Luxembourg, Article 40-2, p.36

Tratatul de instituire a Constituției Europene aduce și cinci elemente de noutate importante în sfera Politicii de Securitate și Apărare Comune:

- extinderea misiunilor Petersberg;
- decizia înființării unei Agenții Europene privitoare la Armamente, Cercetare și Capacități Militare.
- aplicarea cooperării structurate (*structured cooperation*) la misiunile internaționale;
- posibilitatea cooperării mai strânse (*closer cooperation*) a statelor Uniunii în sfera apărării reciproce (*mutual defence*);
- introducerea unei clauze de solidaritate pentru cazurile producerii unor atacuri teroriste și a unor dezastre naturale sau produse de om;

Extinderea misiunilor Petersberg

Una din noutățile aduse de Tratatul Constituției Europene este extinderea misiunilor Petersberg, care vor include:

- operațiuni comune de dezarmare;
- misiuni de salvare și umanitare;
- servicii de asistență și consultanță militară;
- misiuni de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii;
- misiuni ale forțelor combatante de management al crizelor, incluzând impunerea păcii și stabilizarea post-conflict.

Deciziile privitoare la PESA ale Consiliului European de la Göteborg din iunie 2001 au vizat dezvoltarea capacității de acțiune și cooperarea cu NATO, organizațiile internaționale, statele NATO nemembre UE, țările candidate la integrarea în UE și alți parteneri potențiali.

Către finele anului 2001, s-au înregistrat progrese și în ceea ce privește ameliorarea capacităților menite a pune în practică PESA. În urma derulării,

---

la Bruxelles, a Conferinței de Îmbunătățire a Capacităților Militare (noiembrie 2001), au fost adoptate Declarația asupra Capacității Militare a Politicii Europene de Securitate și Apărare Comune și Planul European de Acțiune privitor la Capacități (decembrie 2001), ce viza, cu prioritate, realizarea de către forțele destinate PESA, a câtorva mari obiective: mobilitatea strategică, capacitatea de proiecție, sustenabilitatea, flexibilitatea, interoperabilitatea și eficiența operațională. Aceste documente programatice n-au reușit însă să diagnosticheze integral, nicidecum să corecteze, deficiențele majore ce barau calea operaționalizării PESA⁴²: sisteme de comandă, control și comunicații (C3) depășite, capacități reduse de transport strategic, datorate în special lipsei acute de avioane care să se realimenteze în timpul zborului, capacități limitate de informații și recunoaștere strategică, forțe militare bazate prioritar pe sistemul conșcripției și, deci, neprofesioniste, standardizare și interoperabilitate redusă, inexistența unei adevărate industrii europene de apărare⁴³

Un adevărat moment de cotitură în evoluția PESA l-a reprezentat summitul de la Bruxelles, la finele lunii aprilie 2003. La acest consiliu s-au făcut o serie de propuneri de principii, unele de-a dreptul revoluționare, în vederea unei eventuale încorporări a lor în textul viitoarei Constituții Europene⁴⁴: posibilitatea cooperării întărite; instituirea unei clauze generale de solidaritate și securitate comună; posibilitatea statelor membre care doresc acest lucru, de a accepta obligații suplimentare în cadrul cooperării întărite, fără nici o obligație din partea celorlalte state; reformularea

---

⁴² Adela Gooch, *Europe's Foreign, Security and Defence Policy After Iraq*, Report on Wilton Park Conference 716, 14-18 July 2003, August 2003, p. 5.

⁴³ Burkard Schmitt, *From Cooperation to Integration: Defence and Aerospace Industries in Europe*, ISS/WEU, Chaillot Papers No. 40, Paris, July 2000

⁴⁴ *Joint Statement of the Heads of State and Government of Germany, France, Luxemburg and Belgium on European Defence*, Brussels, April 29th 2003, la <http://www.elysee.fr/actus/dep/2003/etranger/04-brussel/0304EUDFang.htm>

misiunilor Petersberg, astfel încât UE să poată să folosească mijloace civile și militare pentru prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, crearea unui Colegiu European de Securitate și Apărare, pentru dezvoltarea și diseminarea culturii europene de securitate; și promovarea conceptului de Uniune Europeană de Securitate și Apărare (*European Security and Defence Union*, ESDU), având vocația de a reuni sub egida sa acele state membre care sunt pregătite să avanseze mai repede în cooperarea lor pe linia apărării.

Reuniunea miniștrilor apărării ai UE (19 martie 2003) și Consiliul Comun al miniștrilor de externe și ai apărării ai UE (19-20 mai 2003) au marcat pași înainte în ameliorarea capacităților militare ale PESA, prin adoptarea Catalogului de Forțe Helsinki 2003 și a Suplimentului acestuia (referitor la capacitățile statelor candidate), precum și prin finalizarea Conceptului Militar UE de Răspuns Rapid (*EU Military Rapid Response Concept*).

Preferința majorității noilor membri ai UE în ceea ce privește relația NATO-UE în sfera securității și apărării este menținerea complementarității. Aceasta va putea însă să fi menținută doar în condițiile în care Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA) se va dovedi eficientă în prevenirea și gestionarea crizelor și conflictelor din vecinătatea imediată a Uniunii Europene.

Strategia de Securitate Europeană

Strategia de Securitate Europeană (SSE) s-a născut în urma neînțelegerilor din cadrul UE asupra intervenției în Irak, și reprezintă o încercare de a stabili o perspectivă Europeană comună asupra provocărilor la adresa securității internaționale. Adoptarea, la reuniunea Consiliului European de la Roma din decembrie 2003, a primei Strategii de Securitate

Europene a marcat un important pas înainte spre o mai bună coordonare a Politicii Externe și de Securitate Comună.

Strategia de Securitate Europeană, intitulată "O Europă sigură într-o lume mai bună"⁴⁵, este deosebit de importantă, deoarece implică o schimbare de paradigmă: Uniunea Europeană se consideră un actor global, pregătit să își asume rolul în problemele de securitate globală. Până acum, activitățile europene privind securitatea erau reactive, lipsite de o strategie. Documentul adoptat în decembrie 2003 reprezintă un răspuns european comun pentru a contracara noile riscuri de securitate.

Strategia de Securitate Europeană este constituită din trei secțiuni, prima dintre ele prezentând o analiză europeană asupra contextului de securitate actual. În a doua secțiune, sunt identificate trei obiective strategice majore pentru UE, iar ultima parte jalonează implicațiile politice pentru UE.

În ceea ce privește mediul actual de securitate, Strategia începe prin listarea efectelor negative ale globalizării, argumentând că sărăcia, bolile, competiția pentru resurse limitate și încălzirea globală pot avea un impact negativ asupra securității statelor membre UE. Realității contextului internațional actual îi fac pe europeni să constate că pericolele actuale sunt de altă natură decât cele din timpul Războiului Rece.

Anticipând că *"o agresiune pe scară largă la adresa vreunui stat membru este improbabilă"*, Strategia de securitate europeană identifică cinci amenințări majore, interconectate:

- **terorismul**, care a devenit global în scopuri și este legat de extremismul religios; Europa este *"atât o țintă cât și o bază pentru un asemenea terorism"*, se specifică în SSE;
- **proliferarea armelor de distrugere în masă**, *"posibil cea mai mare amenințare la adresa securității noastre"*;
- **conflictele regionale**, atât în lume cât și în vecinătatea UE, care au un impact *"direct sau indirect asupra intereselor Europei"* și care *"pot duce la extremism, terorism și state falimentare"*;

---

⁴⁵ A European Strategic Concept-defence aspect, p.10,

- **statele falimentare**, care *"subminează guvernarea globală și contribuie la instabilitatea regională"* și care *"pot fi asociate cu amenințări evidente asemeni crimei organizate și terorismului"*;
- **crima organizată**, care poate fi legată de terorism și este *"adesea asociată cu state slabe sau falimentare"*; crima organizată are deci o *"importantă dimensiune externă, prin traficul transfrontalier de droguri, femei, imigranți ilegali și arme"*.

În esență, regăsim în analiza Uniunii Europene asupra riscurilor de securitate aproape aceleași riscuri ca cele identificate de Conceptul Strategic al NATO și de Strategia Națională de securitate a SUA. Conceptul Strategic însă se concentrează asupra unei arii mai restrânse de probleme reflectând rolul NATO în apărarea colectivă. Spre deosebire de SUA, UE nu stabilește o conexiune atât de strânsă între terorism, arme de distrugere în masă (ADM) și "state falimentare". Totuși, UE recunoaște înfricoșătorul scenariu al accesului teroriștilor la ADM-uri. Strategia Europeană admite că UE poate recurge la forță pentru a împiedica construirea de ADM și afirmă sprijinul pentru atacurile pre-emptive. Cu toate că, la prima vedere, există o identitate de poziții asupra acestor subiecte majore, în opinia analiștilor europeni o atenție egală se acordă și riscurilor tradiționale, precum instabilitatea regională, crimele împotriva umanității, crima organizată, statele cu regimuri totalitare, malnutriția, riscuri care nu pot fi abordate prin simple măsuri militare.

În legătură cu mijloacele de contracarare a acestor riscuri, după 11 septembrie 2001, nimeni nu pune la îndoială dreptul la autoapărare prevăzut de articolul 51 al Cartei Națiunilor Unite, elocvente fiind, în acest sens, oferta imediată a NATO de a se aplica prevederile articolului 5 din Tratatul de la Washington și sprijinul unanim al comunității internaționale (Rezoluțiile 1373 și 1378 ale Consiliului de Securitate) față de acțiunea

militară împotriva regimului taliban, în baza dreptului de autoapărare împotriva unui stat implicat direct în acțiuni teroriste.

Divergențe apar asupra accepțiunii americane potrivit căreia *dreptul legitim de autoapărare într-o anumită situație devine un drept permanent*, un fel de imperativ moral pentru Statele Unite, în numele apărării colective a democrației, acordând, *de facto*, Statelor Unite, un statut permanent aparte, deasupra dreptului internațional. În mod explicit, Paul Wolfowitz, adjunctul secretarului de stat pentru apărare, declara în februarie 2002: "Am fost atacați. Nu avem nevoie de rezoluția ONU pentru autoapărare". Potrivit noii lor strategii, Statele Unite consideră că, în apărarea democrației, are libertate deplină de acțiune și promovează un nou concept legat de alianțe: "misiunea trebuie să determine coaliția". Prin urmare, autoritățile americane nu mizează pe un sprijin militar din partea aliaților europeni, cu excepția acțiunilor având drept scop menținerea păcii, iar diferențierile de poziții în cadrul Uniunii Europene și noul concept american de formare de coaliții *ad hoc* pentru acțiunile propuse vor fi, în continuare, surse de dispute în cadrul parteneriatului transatlantic.

Deși poziția UE față de intervenția pre-emptivă s-a apropiat de poziția americană, se menține totuși o diferență de opinii: în ceea ce privește operațiunile militare coercitive, ca ultimă soluție, SSE solicită un mandat din partea Consiliului de Securitate ONU înainte de a întreprinde orice acțiune. Strategia de Securitate a UE subliniază în mod deosebit necesitatea de a "*spori încrederea și regimurile de control al armamentelor*". Din perspectivă europeană, recursul la forță și unilateralismul în relațiile internaționale sunt concepte greu de acceptat. "*Nici o țară nu poate să abordeze independent actualele probleme complexe.. Într-o lume a pericolelor globale securitatea și prosperitatea noastră depind de existența unui sistem multilateral funcțional. Națiunile Unite sunt centrul acestui sistem, iar cadrul fundamental al relațiilor internaționale se regăsește în Carta Națiunilor Unite. Folosirea forței, cu excepția cazurilor de autoapărare individuală sau colectivă, este considerată de europeni ca fiind posibilă*

numai în ultimă instanță și cu acordul Consiliului de Securitate al ONU: *Războiul nu este inevitabil. Forța poate fi folosită numai în ultimă instanță*".

"Pentru a apăra Europa și pentru a-i promova valorile", SSE stabilește următoarele obiective strategice.

1. Uniunea Europeană trebuie să *"contracareze amenințările"*, prin inițiative deja asumate (ca de exemplu, Mandatul european de arestare), măsuri care să stopeze finanțarea teroriștilor, un acord cu SUA privind asistența legală mutuală, politici privind non-proliferarea, implicarea în gestionarea conflictelor regionale, în special în Balcani, Afganistan și Republica Democrată Congo.

2. *Consolidarea securității în vecinătate*", ceea ce implică crearea unui *"inel de state bine guvernate la granițele de Est și pe litoralul Mediteranean"*. SSE accentuează necesitatea de a extinde beneficiile cooperării politice și economice la viitorii vecini, ca de exemplu Ucraina, Moldova, Belarus și statele din Caucazul de Sud.

3. Contribuirea la crearea unei *"ordini internaționale bazate pe un multilateralism eficient"*. În comparație cu Strategia Națională de Securitate a SUA, SSE se referă explicit la Carta ONU și acordă un rol deosebit legilor și instituțiilor internaționale. SSE evidențiază importanța legăturilor transatlantice și nevoia ca SUA și UE să acționeze ca parteneri egali. UE își reiterează angajamentul față de NATO și afirmă că, un parteneriat *"echilibrat"* între UE și SUA trebuie inclus în viitoarea Politică Europeană de Securitate și Apărare.

Pentru a-și utiliza efectiv instrumentele și pentru a progresa în direcția unei politici Externe și de gestionare a crizelor coerentă, UE trebuie să fie mai activă, mai coerentă, mai capabilă. Lectura conceptelor strategice, a pozițiilor oficiale, a declarațiilor americane

și europene pune în lumină nuanțe și diferențieri precum: *"acțiuni (militare) preventive"* și *"angajamente preventive"*; *"schimbarea regimului"* și *"instaurarea unei bune guvernări"*; *"interes național"* și *"multilateralism efectiv"*, etc. În fond, aceste diferențieri de terminologie denotă abordările

diferite de pe cele două maluri ale Atlanticului în ceea ce privește definirea pericolelor și a mijloacelor de contracarare, a organizării actualei ordini mondiale, a derulării relațiilor internaționale.

Viitorul apărării europene

Apărarea europeană avansează cu pași siguri, cel mai adesea din cauza evenimentelor internaționale care îi determină pe conducătorii europeni să-și consolideze cooperarea, iar Adoptarea Constituției Europene va permite realizarea unui nou progres semnificativ în acest domeniu.

În ce privește direcția de dezvoltare a Politicii Europene de Securitate și Apărare, există concepții diferite:

1. La unul din poli, există voci care spun că aceasta reprezintă un *pas înainte în proiectul de integrare europeană*. Crearea unei forțe europene capabile să acționeze autonom va conferi UE o oarecare putere "hard" care să sprijine Politica Externă de Securitate Comună. Se va ajunge prin PESA la o mai bună dezvoltare a forțelor militare comune, necesitate care a devenit o evidență în urma incapacității Europei de a acționa fără sprijinul SUA în fața valurilor succesive de crize din Balcani în anii 90. Forța nu ar trebui să fie în mod necesar o Armată Europeană, dar trebuie să devină o forță militară capabilă să conducă o serie de operațiuni rară a fi asistată de NATO sau SUA.

Datorită PESA, UE va deveni până la urmă responsabilă pentru apărarea colectivă a Europei. Așa cum se întreba retoric gl. Gustav Hagglund, președintele Comisiei Militare a UE, *"Dacă 280 de americani pot să aibă grijă de securitatea propriului teritoriu fără implicare europeană, nu este corect să ne așteptăm ca cele 450 de milioane de europeni să își*

organizeze propria lor apărare fără americani"? Acest sentiment se reflectă și în proiectul de Constituție al UE care solicită un angajament privind apărarea colectivă din partea statelor membre.

Tratatul de instituire a Constituției se referă la garanții de apărare reciproce. "Clauza de solidaritate" prevede că, dacă un stat membru este victima unor atacuri teroriste sau a unor dezastre naturale sau provocate de om, UE *"va mobiliza toate instrumentele aflate la dispoziția sa, inclusiv capacitățile militare.*

Articolul 40 al Constituției, merge însă și mai departe în ceea ce privește securitatea reciprocă, stipulând că, dacă vreun stat membru este victimă a agresiunii armate, celelalte state membre *"vor oferi ajutor și asistență, prin orice mijloace de care dispun, militare sau altele. "*

Tratatul constituțional menționează și "cooperarea structurată" - un grup mai restrâns de state membre UE pot merge mai departe în construirea unei apărări comune. Articolul 40.2 prevede că *"Politica de securitate și apărare comună va include cadre progresive pentru o politică de apărare comună a Uniunii. Acestea vor conduce la o apărare comună când Consiliul European, acționând în unanimitate, va decide așa".*

2.La celălalt pol, această concepție a Uniunii ca o instituție ce include o garanție de securitate mutuală nu este tentantă. Din această perspectivă, PESA este un proiect mai limitat și pragmatic. PESA este un instrument pentru construirea unor capacități mai bune, deoarece, publicul european ar putea fi mai ușor convins că trebuie să spijine dezvoltarea unor capacități militare în cadrul UE, decât într-un context NATO. Aceleași nave, avioane și trupe vor fi utilizate atât pentru NA TO cât și pentru misiunile UE. Din această perspectivă, PESA nu este un concept atât de radical, ci degrabă o

adaptare la realitățile politice. Este un mijloc de a îmbunătăți capacitatea UE de a-și asuma responsabilități, în activități la care NA TO refuză să participe.

Indiferent de cum va evolua, PESA va juca un rol important în securitatea europeană și va afecta relațiile transatlantice.

Este important să menținem PESA într-o perspectivă corectă. Politica Europeană de Securitate și Apărare nu a fost creată ca un competitor pentru NA TO în ceea ce privește misiunile, scopul și dimensiunea sa. Este exclusă varianta ca UE să-și dezvolte capacități militare comparabile cu cele ale SUA. Chiar la nivelul ei maxim de dezvoltare și asumându-și o creștere masivă a capacității europene de proiecție a forței, Forța Europeană de Reacție Rapidă ar avea abia dimensiunile unuia din cele trei forțe expediționare ale US Marine Corps. Totodată, UE nu încearcă să dezvolte o forță pentru operațiuni de intensitate maximă, ci se concentrează pe operațiuni de stabilizare, ajutor umanitar și alte operațiuni similare.

Prin Politica Externă și de Securitate Comună și Politica Europeană de Securitate și Apărare, Uniunea Europeană adaugă o dimensiune politică rolului sau de mare putere economică și comercială. Mai sunt sunt mulți pași de parcurs până când ponderea reală a dimensiunii politice va deveni clară. În ciuda angajării lor ca vor transforma PESC într-o politică de succes, guvernele europene întâmpină uneori dificultăți în schimbarea politicii lor naționale față de anumite state sau regiuni terțe, în numele solidarității europene. Dezbinarea statelor membre, din martie 2003, pornind de la necesitatea contestată de unii, a unei rezoluții ONU pentru autorizarea intervenției americane în Irak, dovedește cât de dificil poate fi pentru europeni să se solidarezeze într-o singură voce în politica mondială.

Deși UE a introdus o oarecare flexibilitate în procedurile de vot, permițând în anumite situații guvernelor să se abțină, instituind votul

majoritar, și permițând unor grupuri de state să acționeze separat, unanimitatea este încă necesară în deciziile cu implicații militare sau asupra apărării.

Analizii militari consideră că pentru succesul procesului de construire a unei apărări europene, este nevoie de o împărțire a competențelor și responsabilităților de înzestrare în Europa, urmând ca fiecare țară, în funcție de tradiție și capacități, să producă doar o componentă specializată a sistemului de apărare: de exemplu, germanii - blindate, britanicii - aviație și rachete, francezii și italienii - telecomunicații și radare, olandezii - echipamente individuale, etc.

Dezvoltarea unui sistem de securitate al Uniunii Europene reprezintă una dintre cele mai importante probleme ale organizației europene: se va transforma UE într-o alianță defensivă? În acest context, experții principalelor structuri europene aduc în discuție unele chestiuni: de ce mai are nevoie UE pentru a întruni elementele definitorii ale unei alianțe, după ce s-a decis înființarea unui Stat-Major comun al Uniunii, care va avea o forță operațională de aproximativ 60.000 de militari? Sunt statele europene dornice să-și asigure securitatea în comun cu americanii sau nu? În cazul în care răspunsul la această întrebare este pozitiv, ce formă va avea structura de securitate europeană la începutul secolului XXI pentru a nu dubla sau înlătura ajutorul american? Cum va arăta legătura transatlantică în următorii 30 de ani?

Experții americani apreciază implicațiile unui astfel de proces complex, cum este cel de creare a unei securități europene, că nu au termen de comparație în istorie. Niciodată de la formarea statelor moderne nu a existat o integrare, în mod voluntar, la toate nivelurile, a unor entități statale, așa cum o reflectă prezentul Uniunii Europene. Dar UE nu reprezintă întru totul

Europa geografică. Astfel, organizațiile internaționale politice sau militare trebuie să aibă în vedere următoarele probleme: care va fi rolul Consiliului Europei atunci când UE va adopta Carta Drepturilor Fundamentale pentru statele sale membre? Ce rol va mai avea OSCE în momentul în care UE va cuprinde aproape toate statele europene în prezent membre ale OSCE? Va rămâne OSCE singurul forum regional de dialog cu Rusia? Vor rămâne statele fost-sovietice, cu excepția țărilor baltice, singurele țări europene în afara UE? Care vor fi termenii de colaborare între UE și Rusia, plus fostele țări sovietice?